

Вона про те, як *правильно* дати відсіч.

Тому що в авторитаризмі завжди прихована одна глибока вада: його ненадійність. Якби авторитаристи мали широку й глибоку підтримку, вони б не потребували примусу. Брудний секрет наших воук-авторитаристів у тому, що їх — *меншість*.

Вас — більшість.

Справа не в тому, що всі вас ненавидять. Річ у тім, що мільйони американців бояться сказати, що *згодні з вами*.

Нас змусили замовкнути.

І зараз саме час, щоб тишу розірвало одне просте потужне слово, слово, що з початку часів означало свободу.

Ні.

Розділ 1

Як змусити більшість мовчати

Президентом Сполучених Штатів 8 листопада 2016 року стала харизматична зірка реаліті-шоу. Дональд Трамп став президентом попри місяці істерії в медіа та неабиякі атаки на його кампанію і особу. Він став президентом попри впевнені прогнози соціологів та експертів про те, що в нього практично немає шансів.

Щобільше, соціологи та експерти неправильно зрозуміли рівень підтримки Трампа, тому що неправильно зрозуміли прихильників Трампа. Прихильники Трампа, на їхню думку, були твердим ядром фанатиків, набридливих, але загалом не загрозливих — купкою нікчем, за словами Гілларі Клінтон.

Тоді Трамп переміг.

Це надало політичним елітам два можливі вибори: вони могли заглибитись у заслужений самоаналіз, зважаючи на вірогідність того, що прогавили щось життєво важливе в американському політичному житті, і переглянути свої припущення про природу американського народу; або ж могли критикувати десятки мільйонів американців як морально та інтелектуально неповносправних.

Вони обрали останнє.

Після певного початкового висвітлення в медіа, у яких Джейн Гудоллс, жителька Брукліну, що носить лофери від Gucci та вдає із себе журналістку, представила прихильників Трампа як таємничих горил-буркунів у тумані; коли випускники Школи журналістики Нью-Йоркського університету, рожевощокі та захоплені після уроків Лорен Дука про те, як пліткувати в Teen Vogue, вирушили до легендарної примітивної червоної

Америку — анархічного й огидного місця, де повно мережових ресторанів, «Волмартів» та церков і де серйозно бракує культурно чутливих веганських ресторанів, крафтових кав'ярень та закладів Федерації з планування сім'ї; у медіа, у яких ці неперевершені репортери розмовляли з бідолашним старим Біллі, колишнім фабричним робітником-невдахою, який просто чекав на демократичні програми із субсидування... журналістський істеблшмент дійшов висновку: виборці Трампа, як вони спершу й думали і як одного разу сказала Гіллари Клінтон, були ніччемами. Вони, як їх колись схарактеризував Барак Обама, відчайдушно хапалися за Бога, зброю і расизм, носили свої каски на фабриках, що переживали занепад, а потім ночами перевдягалися в білі капюшони*, щоб тероризувати місцеві меншини. Виборці Трампа були бідними білими американцями в містах Іржавого поясу**, що поступово вмирили, і сподівалися зупинити демографічні зрушення голосуванням за Трампа. (Якось ніхто не звернув уваги на той факт, що за Трампа проголосувало близько 2,8 мільйона жителів Нью-Йорка або 4,5 мільйона каліфорнійців. І що є багато республіканців, які не сидять у перекусних у кепках далекобійників.)

Це був зручний наратив. Він, безумовно, звільнив журналістів від необхідності залишати свої зони комфорту — як буквально, так і образно. Не було потреби проводити ніч у сільській місцевості Огайо, а не в комфорті Верхнього Вест-Сайду***, або переїматися обговоренням незручних питань із простолюдинами. Цей наратив також дав журналістам змогу відмовитися від ширшої журналістської практики. Тепер, замість того щоб зосереджуватися на політиці Трампа, вони могли просто зосередитися

* Мантиї з білими капюшонами, які носили представники Ку-клукс-клану. — Прим. пер.

** Іржавий пояс (англ. Rust Belt) — частина Середнього Заходу та Східного узбережжя США, де від початку промислової революції і до 1970-х років десятки металургійних комбінатів, вугільних шахт, залізних рудників, автомобільних і шинних заводів створювали американську мрію. Назва «Іржавий пояс» утвердилася через поступовий промисловий занепад регіону, викликаний, зокрема, перенесенням виробництва до країн з дешевшою робочою силою. — Прим. пер.

*** Верхній Вест-Сайд — престижний район острова Мангеттен у Нью-Йорку. — Прим. пер.

на його твітах, керованих Ід-проявах* їхньої початкової заяви. Кожен твіт можна було прочитати як підтвердження їхньої гіпотези про американців із червоних штатів. Замість того щоб вивчати всі сторони різних політичних суперечок, тепер вони могли просто припустити гріховність своїх противників і вимагати від них здатися. Журналістика перетворилася на місію з пошуку та знищення, спрямовану не лише на Трампа, а й на його прихильників.

Як виявилось, тут не було нічого нового. Проблемою завжди були республіканці всіх мастей, а не лише Трамп. До того як Трамп потрапив у поле зору медіа, вони полювали за сантехніком із невеликого містечка, який мав необережність поставити Баракі Обамі питання про його податкову політику. Масмедіа розкопали податкову звітність цього чоловіка, його домашню адресу, ліцензію на слюсарну справу. Вони затаврували Мітта Ромні, найстриманішого чоловіка сучасності, як расиста й фанатика. Подібних наклепів зазнав і Джон Маккейн, якого пізніше проголосили героєм, який виступав проти Трампа.

Самі медіа за ці роки змінювали своє ставлення до Трампа. Протягом багатьох років до нього ставилися як до легкого клікбейту, геніальної комедійної постаті та нестандартної фігури багатства й пишноти, ікони показної легковажності й утішного шарлатанства... поки він не проголосив себе кандидатом у президенти від республіканців. Навіть тоді Трампу пізно вночі телефонував Джефф Цукер і давав поради Джо Скарборо**. Згодом Трамп виграв номінацію від республіканців і раптово став джерелом зла, тому що відразу став символом своїх прихильників, а не навпаки. Зрештою, медіа ставилися б до Теда Круза чи Марко Рубіо*** як до вигнанців, якби хтось із них виграв цю

* Ід (Воно) — за Фройдом, примітивні, інстинктивні й уроджені аспекти особистості (сон, їжа, дефекація, копуляція). — Прим. пер.

** Джефф Цукер — американський бізнесмен та власник медіа, колишній президент CNN. Джо Скарборо — американський політик, юрист, телеведучий; колишній член Республіканської партії; у 2011 році потрапив до списку ста найвпливовіших людей світу за версією журналу Time. — Прим. наук. ред.

*** Тед Круз і Марко Рубіо — американські політики, впливові члени Республіканської партії, сенатори від штатів Техас і Флорида відповідно. У 2016 році були головними

номінацію. Як пізніше стверджував Трамп, вони ненавиділи його переважно тому, що ненавиділи його прихильників.

Це викликало надзвичайну прихильність до Трампа серед республіканців. Республіканці вважали, що в Трампа просто полетіли кулі, які в іншому разі були б націлені на них. І почасті мали рацію. На них були націлені політичні праці та стріли. Трамп просто став легшою, зручнішою та виправданішою мішенню. Медіа були не єдиним інститутом, прихильним до твердження, що всі консерватори — або принаймні ті, хто не перебіг і не приєднався до Проекту Лінкольна*, заробивши «дивну нову повагу»**, — були злісними расистами, необізнаними ксенофобами, фанатичними ідіотами. Майже *кожен основний американський інститут* дотримувався тієї самої думки.

Консерватори відчували лівий авторитаризм. Вони розуміли його на інстинктивному рівні й ненавиділи його.

Консерватори відчували всеосяжну цензуру з боку соціальних мереж, які вважали їхню мову мовою «розпалювання ненависті», а світогляд — «цькуванням». Вони відчували антиконвенціоналізм з боку Голлівуду, який зображував консерваторів як велику загрозу для гарнішої, терпимішої та різноманітнішої країни. Як відчували його і з боку керівників, які заявляли про свою вірність толерантним ліберальним ідеалам, неприховано погрожуючи незгодним звільненням. Те саме вони відчували й від своїх друзів та сім'ї, які недвозначно говорили, що їм не раді за столом. Вони побачили революційну агресію радикальних

конкурентами Дональда Трампа в боротьбі за президентську номінацію від республіканців. — *Прим. наук. ред.*

* Проект Лінкольна (*англ.* The Lincoln Project) — громадсько-політична організація, створена у 2019 році частиною поміркованих консерваторів та ексреспубліканців, які виступали проти Дональда Трампа. Під час виборів 2020 року висловили підтримку кандидату-демократу Джо Байдену. — *Прим. наук. ред.*

** Дивна нова повага (*англ.* strange new respect) — Том Бетелл з American Spectator представив цю концепцію у статті 1992 року. Нею він висміював практику ліберальних журналістів, які винагороджували консервативних політиків, що мігрували з правого крила в ліве, коментуючи у пресі, як вони тепер користуються «дивною новою повагою» у Вашингтоні, демонструючи «зрілість», «мудрість» та «вдумливість». — *Прим. пер.*

лівих, яка була спрямована проти фундаментальних американських ідей і яку підтримували всі наймогутніші інститути Америки.

З консерваторами потрібно було поводитися як з аутсайде-рами. Будь-хто, хто голосував за Трампа, мав бути виключений з пристойного суспільства. З ним поводитися як із гангренозною кінцівкою. Краще відсікти її від політичного тіла, ніж дозволити їй отруїти гноїтися. Насправді їм було замало просто змусити замовкнути консерваторів, які не виступали активно проти Трампа. Мовчання, як говорило безглузде гасло воук, було насильством*. Консерваторів потрібно було *прибрати*. Потрібно було навіть прибрати тих, хто, можливо, не відчував симпатії до Трампа, але брав участь у *розмові* з виборцями Трампа. Або навіть тих, хто був відкритий до розмови з виборцями Трампа. Такі дискусії, за їхньою логікою, слугували б гуманізації нелюдського, терпимості до нестерпного. Вилучення випадкових прихильників Трампа було зовсім недостатньо — необхідно було провести *екзорцизм* самих понять, які могли привести до підтримки Трампа. Потрібно було змусувати до зізнання. Впроваджувати перевірку на чистоту. Розпочинати сеанси боротьби.

Була потреба в символах лояльності: відповідних самоправедних хештегах у твіттері; антитрампівських наклейках на бамперах автомобілів; семантично й тавтологічно перевантажених знаках, що стирчали з добре доглянутих газонів. Потрібно було зробити заяви про відмежування: відмежування від нових кодових термінів, таких як «меритократія», «західна цивілізація» та «кольоросліпота»**. Незгодних асоціювали з прихильниками

* Мовчання — це насильство (*англ.* Silence is violence) — гасло, що стало популярним серед протестувальників під час мітингів і заворушень, спричинених смертю Джорджа Флойда в травні 2020 року. Фактично гасло означало, що, хто не підтримує протести чи навіть взагалі їх не коментує, той підтримує наявну начебто расистську систему США. — *Прим. наук. ред.*

** Ідеться про так звану расову кольоросліпоту (*англ.* racial color-blindness) — принцип, згідно з яким колір шкіри людини жодним чином не повинен впливати на її сприйняття в соціумі. — *Прим. наук. ред.*

Трампа. Вікно Овертона* — вікно прийнятного дискурсу — що-си зачинили, а потім забили дошками.

І, як думали наші культурні ліві авторитаристи, це спрацювало.

У 2018 році демократи здобули нищівну перемогу на виборах, потіснивши республіканців по всій країні. Вони змінили на синій колір 41 крісла, захопивши контроль над Палатою представників. Підтримка демократів розширилася в приміських районах Сполучених Штатів, змінивши хід 308 перегонів до законодавчих органів штатів на користь демократів. Це відбулося без прізвища Трампа в бюлетені для голосування.

Із прізвищем Трампа у виборчих бюлетенях — символом самого зла, фанатизму, расизму, вульгарності та жорстокості, втілених у «помаранчевому тілі»**, — демократи, безперечно, відкривають нескінченну золоту еру домінування та закріплюють за республіканцями статус меншості на ціле покоління.

І справді, за тиждень до виборів 2020 року Джо Байден явно лідирував в опитуваннях майже із двозначною різницею. Демократи мали загальну перевагу майже в сім балів у голосуванні до Конгресу.

Тріумф був поруч.

Але насправді не був.

Виявляється, якщо основні культурні інститути в суспільстві оголошують тотальну війну великому відсотку населення, то ці люди не повертаються до них — вони йдуть у підпілля. Саме це вони і зробили. Вони брехали соціологам або взагалі не брали слухавку. Не сказали своїм друзям та сім'ї, як голосували. Не зробили дописів ні у фейсбуку, ні у твіттері. Не розповіли керівникам, що насправді думають про Джо Байдена, Камалу Гарріс або Александрію Окасіо-Кортес.

Потім вони прийшли на виборчі дільниці та проголосували.

* «Вікно Овертона» — концепція наявності межі спектра ідей у публічних висловлюваннях політиків та активістів з погляду поточного дискурсу. — Прим. пер.

** Преса приділяла занадто багато уваги помаранчевому відтінку шкіри Трампа, по-різному пояснюючи це явище. — Прим. пер.

І проголосували вони проти тих, хто проголосив їх культурними ворогами.

Можливо, Дональд Трамп і програв вибори, але республіканці по всій країні — ні. Республіканці перевершили результати опитувань за всіма показниками. Багато соціологів прогнозували, що Трамп програє з двозначною різницею по всій країні. Натомість Трамп особисто отримав більше голосів, аніж будь-який інший республіканець в американській історії, і більше голосів, ніж будь-який кандидат в американській історії, крім свого опонента Джо Байдена. Деякі соціологи припускали, що республіканці легко «програють» Сенат і втратять десяток крісел у Палаті представників. Натомість республіканці майже зберегли Сенат (втративши контроль лише через дурне втручання Трампа у дві виграні гонки в Сенат від Джорджії), отримали місця в Палаті представників, зберегли мертву хватку в законодавчих зборах штатів у рік перерозподілу виборчих округів і майже зберегли за собою Білий дім.

Піднесення Джо Байдена не відповідало порядку денному демократів. Набагато ймовірніше, що це було неприйняттям особистості Трампа, що не стало несподіванкою після багатьох років безладних твітів, дивної поведінки та надзвичайно жорстокого висвітлення в медіа. Трамп поступився республіканцям майже в кожному штаті в конкурентній боротьбі за крісла в Сенаті. Республіканці прийшли до влади в Нью-Гемпширі, де Трамп програв майже на вісім балів. Трамп був знекровлений у передмістях. Якби він програв у передмістях з тим самим відривом, що й у 2016 році, його б переобрали. Тож американці, можливо, особисто відкинули Дональда Трампа. Але мовчазна більшість — більшість, яку медіа, опитування громадської думки та експерти повністю пропустили — справді в приголомшливий спосіб загально відкинула демократичний порядок денний.

* Ідеться про те, що особистий результат Трампа як республіканського кандидата на президентських виборах 2020 року був у багатьох штатах гіршим, ніж результат кандидатів-республіканців на виборах до Сенату, що відбувалися паралельно. — Прим. наук. ред.